

Al vroeg goed is beter

Zet de beste leerkrachten in groep 2 en 3, adviseren Britse onderzoekers. Daar wordt geleerd voor later. *Marlies Hagers*

HET IS *not done* het er openlijk over te hebben, maar elke ouder weet dat zijn kind bij de ene leerkracht beter af is dan bij de andere. Niet alle leraren hebben het even goed in de vingers om een goede, rustige sfeer in de klas te creëren en uit elk kind te halen wat er in zit. De schoolleiding weet dat natuurlijk ook. Die zal dan ook meestal proberen de beste leerkrachten te plaatsen in de groepen die dat het hardste nodig hebben. Prima, zeggen vier Britse onderzoekers van het *Curriculum, Evaluation and Management (CEM)* Centre van de universiteit van Durham, maar laten ze die leerkrachten dan vooral in de jongste groepen zetten. Want de vorderingen die daar gemaakt worden, zijn het meest bepalend voor de leerprestaties in de jaren daarna. Dat blijkt althans uit hun onderzoek van de testgegevens van 73.347 Britse basisschoolleerlingen over 1999 tot 2005. Ze presenteerden hun resultaten onlangs op een symposium in Londen over de invloed van onderzoek op beleid. De onderzoekers gebruikten het zogenoemde *Performance Indicators in Primary Schools-project (PIPS)*, dat testen afneemt in alle jaren van de basisschool – een service die scholen kunnen kopen als zij jaarlijks willen bijhouden hoe hun kinderen presteren.

LEERSPURT De onderzoekers concentreerden zich op succesvolle leerjaren, waarin kinderen een extra leerspurten hadden gemaakt. Ze keken naar spurten op drie gebieden: woordenschat, lezen en rekenen. Als er jaren waren waarin de kinderen beduidend meer had-

den geleerd dan de standaard, stelden ze zich de vraag: wat heeft dat voor effect op de vorderingen in latere jaren en op het eindniveau in de laatste klas?

Het staat buiten kijf, zeggen de onderzoekers, dat relatieve vooruitgang in elk schooljaar van belang is, maar de eerste schooljaren zijn cruciaal. Een leerspurten in de eerste twee jaar – bij kinderen van 4 en 5 jaar – blijft doorwerken tot het eind van de basisschool en zorgt ervoor dat het kind op een hoger niveau van school afkomt. En dat blijft zo als alle latere jaren gemiddeld blijven. Het geldt vooral voor lezen en rekenen, minder voor woordenschat. De ‘boosts’ in latere leerjaren hebben ook effect op het eindniveau, maar minder.

OVER ZES JAAR Het onderzoek toont grafieken van de vorderingen van kinderen over zes jaar, waarin deze conclusies goed zichtbaar gemaakt zijn. En een omgekeerde conclusie ook: een leerling die bijvoorbeeld in het tweede jaar een dramatisch slecht resultaat behaalt, weet dat ondanks vorderingen in de jaren daarna niet meer goed te maken.

“In Engeland beginnen kinderen officieel met lezen en rekenen als ze 5 zijn. Maar in de praktijk gebeurt dit vaak al als ze 4 zijn”, reageert onderzoeker en directeur van CEM Peter Tymms per e-mail op de vraag of dit betekent dat de kleuterjaren dus het meest bepalend zijn. Vertaald naar de Nederlandse situatie zou dit betekenen dat de vorderingen in groep 2 en vooral groep 3 cruciaal zijn.

Dit alles brengt de Britse onderzoekers ertoe om scholen te adviseren hun personeelsbeleid aan te passen. “Ze moeten hun beste leerkrachten in de laagste groepen moeten zetten”, aldus Tymms. Dat dat niet gebeurt heeft een duidelijke oorzaak. “Aan het eind van de basisschool krijgen alle leerlingen de verplichte nationale SAT-test. De resultaten daarvan zijn openbaar en slaan terug op de school”, zegt Peter Tymms. De scholen richten daarom hun aandacht vooral op de laatste leerja-

ren. In Nederland bestaat zo’n ‘centraal basisschoolexamen’ (nog) niet. Maar de problematiek bestaat wel.

“Elke goede schoolleider die zijn vakliteratuur bijhoudt, weet: hoe jonger het kind hoe sneller en makkelijker het leert”, zegt Ton Duif, voorzitter van de Algemene Vereniging van Schoolleiders Avs. “Daarom beginnen scholen ook vaak al in groep 2 met (voorbereidend) lezen en rekenen.” Niet met leerboeken, zegt hij er meteen bij, maar via spel. Maar of schoolleiders hun personeelsbeleid erop aanpassen, zou hij niet durven zeggen. “Zo’n conclusie uit een onderzoek trekken is één ding, het ook doen is twee.”

Leraren hebben vaak zelf een voorkeur, daar houd je als schoolleider rekening mee, zegt hij. “Ik ken

heel goede leraren die in de onderbouw hun ei gewoon niet kwijt zouden kunnen.” Personeelsbeleid is er volgens hem ook vaak op gericht om de leerkrachten breder inzetbaar maken. Zo van “je staat nou al zo lang in die groep, kijk eens verder. Welbewust je beste leerkrachten in de onderbouw zetten, ik geloof niet dat dat gebeurt.” Aan de andere kant zegt hij ook: “Beginnende leraren worden vaak in de onderbouw gezet, dat is ook weer waar. Om ervaring op te doen, wordt dan gezegd.” Ton Duif denkt wel dat de aandacht van het Nederlandse basisonderwijs minder gericht is op het

• **De jongste groepen zijn cruciaal voor goede leerresultaten op de basisschool.**

FOTO ROGER CREMERS

laatste schooljaar. “In Engeland loopt het onderwijs heel erg te hoop tegen het jaarlijkse nationale testcircus. Ik snap zo’n verplichte test wel want het is een houvast voor de minister. Maar het onderwijs verschaalt erdoor omdat scholen zo gefocust raken op de resultaten in het laatste jaar en dan ook nog op een paar vakken. Terwijl je een slecht resultaat in dat stadium toch niet meer kunt corrigeren.”

Niettemin, de aanbeveling van het Britse onderzoek is nuttig, want we gaan in Nederland dezelfde kant op, vindt Duif. “De druk van Cito eindtoets is groot. Ik heb veel onderwijscontacten in Engeland en ze zeggen allemaal ‘verbied julie minister toch naar Engeland te komen, wij zijn juist op de weg terug.”

